

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Margarita Lasuen Ugaldea

*Elorrio, Bizkaia
(1923-2013)*

Aurkibidea

Biografia

Lekeriketa auzoko Legorreta baserrian jaioa, bertan bizi izan da beti. Guraso biak Elorriokoak, ama Aramiñokoa eta aita jaiotetxekoa, Zaldibartik etorritako familia batekoa jatorriz. Lau anai-arreba ziren. Emakumea izan arren, bera izendatu zuen maiorazko aitak. Ezkondua, bi seme-alabaren ama. Baserrian egin du lan beti. Arrasate eta Durangoko plazetara mila buelta egina generoarekin. Durangora eta Elorriora bizikletaz joan ohi zen askotan, manibelean arrautza-saskia eta abar hartuta. Arrasatera astoaz, goizeko hiruretan ilunetan irtenda, hiru orduko bidea eginez.

Zintak

ELO-023

- **Proiektua:** Elorrioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin
- **Data:** 2010-05-13
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin

ELO-130

- **Proiektua:** Elorrioko toponimia
- **Elkarrizketatzailea(k):** Eriz Gongeta, Miriam
- **Data:** 2005-01-01
- **Iraupena:** 26 min
- **Euskarria:** Audio digitala

Pasarteak

1. Margarita, baserria aurrera atera zezakeen bakarra

- **Erref:** ELO-023/002
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:02:30. **Bukatu:** 00:04:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Aitaren anaiak esaten ei zion aitari beste hiru nebak ez zirela gauza baserria aurrera ateratzeko, Margaritak bakarrik jaso zezakeela Liorreta. Osabaren kontuak.

2. Familia etxe batetik bestera

- **Erref:** ELO-023/003
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:04:48. **Bukatu:** 00:06:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Familiaren gorabeherak: Zaldibarko jatorrikoa, gero Apatamonasterioko baserri batera aldatu, gero Zenitara. Han ere gaizki, eta orain bizi dena, Liorreta, errematean (subastan) ei zegoen Durangon, eta horrela erositako da

3. Abarka-galtzak eta maonezko amantala

- **Erref:** ELO-023/005
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:09:35. **Bukatu:** 00:10:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:

Zapatak edo abarketak oinetakorik ohikoenak. Kalera jaisten zirenean, denda baten atarian abarkak erantzi eta zapatak jantzen zituzten. "Abarka-galtzie eta maonezko amantala" orduko euren uniformeak.

4. Bizikleta

- **Erref:** ELO-023/006
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:10:38. **Bukatu:** 00:13:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

<p>Bizikletan jaisten zen esne-marmitekin. Zapatuetan Durangora joaten zen horrela. Orbea marka. Nola ikasi zuen bizikletan. Bi bizikleta izan ditu, bata ahizpari eta bestea alabari erosirikoak.</p>

5. Mondragoera tratuarekin

- **Erref:** ELO-023/007
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 00:13:14. **Bukatu:** 00:17:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Arrasatera joaten zen astean hiru bider azokara. Berdura, batez ere. Bi astorekin, oinez. Beste bi aldiz Durangora. Gaez ilunetan joaten ziren Arrasatera. Ibilera txarrak.

6. Astodunak taldean Arrasatera

- **Erref:** ELO-023/008
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:17:05. **Bukatu:** 00:19:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Salmenta ona Arrasaten. Asto bakoitzean 100 kilo ere bai batzuetan. Esnea ere eramaten zuen. Taldean joaten ziren Elorriotik astodunak.

7. Barruko arropak eta kanpokoak

- **Erref:** ELO-023/009
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:19:05. **Bukatu:** 00:21:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Amantala erabiltzen zuten beti. Barruko arropa zuria gehienetan. Fajak barillekin ere bai. Gizonek txapela.

8. Jantzi berriak estreinatzen

- **Erref:** ELO-023/010
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:21:45. **Bukatu:** 00:22:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Aste Santuan estreinatzen ziren mantilla berriak, arrosarioa eta abar.

9. Aitak egindako abarkak

- **Erref:** ELO-023/013
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:25:40. **Bukatu:** 00:27:50

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Larruzko abarkak erabiltzen zituzten, baina oso txarrak ziren. Aitak egiten zituen behi narruaz. Zelan, kontatzen du. Jarlekuei azpia ere sartzen zien aitak.

10. Ama txabilan haria egiten

- **Erref:** ELO-023/014
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:27:50. **Bukatu:** 00:30:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Ama artzain etxekoa zen eta dotore egiten zuen haria txabilan. Jertseak ere egiten zituen.

11. Komunio eguneko kontakizuna

- **Erref:** ELO-023/017
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:32:10. **Bukatu:** 00:33:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:

<p>Komunio eguna nolakoa izan zen kontatzen du. Aitak orraztu zuen, ama gaixorik zegoelako. Soineko berdea, kandela eskuan...</p>

12. Makillajerik ez, Jabón Chimbo

- **Erref:** ELO-023/018
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:33:50. **Bukatu:** 00:35:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Ez da sekula makillatu. Xaboiak eta uraz aurpegia garbitu eta aurrera. Ezpainak pintatu ere gutxitan.

13. Debara Andramarietan

- **Erref:** ELO-023/019
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:35:08. **Bukatu:** 00:37:49

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Zezenak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

<p>Andramarietan Debara joan ohi zen ahizparekin. Ez ziren bainatzen. Hango giroa gustatzen zitzaien. Geroago senarrarekin zezenetara ere joan izan zen.</p>

14. Kolorea, depilazioa

- **Erref:** ELO-023/020
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:37:49. **Bukatu:** 00:39:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:

Ez zegoen beltzaran-modarik bere gazte denboran. "Kolare urdiñe" deitzen dio kolore zuriari. Depilatu beharrik ez du izan.

15. Asun-blastioak katarroarentzat

- **Erref:** ELO-023/021
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:39:18. **Bukatu:** 00:41:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Osasun onekoa izan da. Enplastoak linaziaz eta mostazaz. Katarroa harrapatzen zutenean amak asun-blastioa ematen zien.

16. Kutuna eta eskapularioa

- **Erref:** ELO-023/022
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:41:54. **Bukatu:** 00:42:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Eskapularioak eta kutuna ipintzen zizkieten. Kutun txikitxo batzuk ziren, umeei gerrian "paxan" ipintzen zitzaizkienak.

17. Erromeriak

- **Erref:** ELO-023/024
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:42:55. **Bukatu:** 00:44:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

18-20 urterekin hazi zen erromerietara joaten, Olakuetara gehienbat. Gero inguruko auzoetara. Urkiolara San Antoniotan behin edo behin.

18. Nazionalak Elorrion sartu ziren eguna

- **Erref:** ELO-023/027
- **Iraupena:** 0:04:34. **Hasi:** 00:47:45. **Bukatu:** 00:52:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Erreketeak Intxortan; eta milizianoak, berriz, Liorretan (bere baserrian) banketea egiten. Bonbak eta tiroak etxe inguruan. Miliziano gipuzkoar baten aholkua.

19. Belauniko euskaraz egiteagatik

- **Erref:** ELO-023/028
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:52:19. **Bukatu:** 00:53:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Eskolan ikasi zuen erdaraz. Txirten gainean belauniko zigortzen zituzten euskaraz egiteagatik. "Eskolante" oso ona ei zen. Erdaraz orduan dena.

Transkripzioa

-Nere aittek erderaz ondo ekixen, e, nik paiño hobeto.
-Zuk zeuk erderaz noiz ikasi ziñuan?
-Eskolan erakutsi oskuen, belaunbiko ifintten giñuzen txirten ganien euskeraz eitten bagiñuen.
-Zigorra? Kastigua?
-Kastigue izeten zan belaunbiko txirten ganien. Grabillie, grabillie. Iñ in biher.
-Orduan egonda zare belaunbiko txirtan gaiñian?
-Bai, grabillien ganien egonikue naz ni. Bueno azkena [...], laster ikasi nittuan nik. Eskolantia gogorra nintzen ni. Eskolan... Diputaziñoeko eskolak zien horrek, da bieltzen oskuezen hillien behiñ edo holako liburu txikitxo batzuk ipoiñ moduen. Ipoiñek edo oso zien zerak. Maistriek leidu itten oskuzen harek, eta "onduen eitten dabenak berendako". Euezen danak

etara nittun nik. Ta neuken holakoxe pillue, eta atzenien esaotsen, e, "Todo saca Margari, para que vamos a hacer".

-Osea, zeuk irakurtzen ziñuan onduen?

-Bai, leitzen ona izan naz ni. Eskribitzen be politte, ondo.

-Dana erderaz egiten ziñuen?

-Eskolie erderaz. Euskeraz eitten giñuen geuk, baiña erderaz eskolia ikasi giñuen guk.

... noiz, sasoi hortan?

-Ba gaztieki giñen; nik hamaika urte [orduko] eskolia itxi neban. Da gero batek, hemen maixue zan, hemen auzoko batek ba bakaziño denporan eskolie emoten eban. Hantxen [ibilli] nintzen, hillebete terdi edo eztakit zer ein neban. Eta hantxe ikasi neban hasta regla de interés tresera arte, baiña lau zerak bai baiña bestiek ez.

20. Lixiba eta ehuna

- **Erref:** ELO-023/029
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:53:58. **Bukatu:** 00:56:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserrinari lotutako lanbideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Lixiba nola egiten zuten esplikatzen du. Errekara joaten ziren arropa aklatzera. "Erauntz-orrixe" (ereinotz-hostoa) botatzen zitzaion usain ona izateko. Ehun-arropa erabiltzen zen gehienbat. Bere amaren sasoian ba omen ziren gorulak (goruaz haria egiten zutenak)

Transkripzioa

-Zelan eitten ziñuen lixibia?

-Lixibie? Hementxe euen beheko sua, holakoxe kanpae haundi bat euen tximinixia, goraiño zan libre hau, kanpaie lakoxe bat tximinixie, hor beheko sue ta hemen holan barrikie eukituko lekutxo bat askatxo bataz, eta lixiba-ontzixe esaten dxakon hari; ha lixibie zan ohe-erropie ta erropa zurixe. Eta azulak azpuxen ifintten zien.

-Zertzuk?

-Erropa azula azpuxen. Bai, ta bestie gaiñien. Ta harek jabonau ta sartzen zien han. Ta gero ur berua botaten dxakon, hastrapua esaten dxakon, ehunezko tela-zati haundi bat ifintten [dxakon] hari gaiñien ta surteko hautsa botaten dxakon hari gaiñien apurtxo bat hartu deizen harek. Ur berue bota handik. Lelengo urek kendu itten dxakozen danak. Handik askatik etara ta fregaderatxo bat euen hor eta handik behera botaten zien. Eta gero handik aurreraoko urek behekie hartu ta gora bota. Ta gero errekarra jueten zan hak garbitzen barrido. Errekan eitten zien. Hortan ama guria erropia garbitzen gutxin morukua zan.

-Errekara aklatzeko edo?

-Errekara aklatzeko danak. Aklatzeko errekarra, hartu...

-Errekan bazuenken lekuik...

-Bai, harrix be bai, eta ona geuken errekarra. Ur ona gaiñera, ur garbixe. [...], eta akabo oiñ. Baiña orduan ur ona egoten zan.

-Zeozer botatzen zontsen usaiñandako?

-Erauntz-orrixe. Erauntz-orrixe ganiñen ifintten dxakon, ta hastrapue esaten dxakon hari ganie hartzekuai. Ta ha trapue ifintten dxakon eta

surteko hauts apur bat eta erauntz-orrixe gaiñien.
-Harek usain gozua eukiko eban.
-Bai, haretzek etaraten eban zeroi. Baiña lelengo urek hara etorten zienak goittik behera, fregaderatik behera. [...] ostera berua egoten zala ta ba behera. Eta gero errekarra.
-Eta zelakuak geratzen zien?
-Kolare ona. Eta usain bat... Orduen ehuna izeten zan dana, ehun-erropia.
-Ehuna latza geratuko da ba, ez?
-Garbitzen-garbitzen argitzen da. Garbittuta bai, mehetu eta argittu itten da. Eta finddu.
-Egiten zan hemen ehuna?
-Ama guriak-eta eitten ebela esaten eben. Eta lehenao basarri-etxe askotan halako propietarixo haundixek itten zittuen, "gorulak" esaten otsen harei. Goruetan eitten eben. Eta ama guriak eonda dauela esaten euen holako lekuetan eitten. Auzuen han eztakit zeïñek, badakit zeïñek. Nere ama zan, Aramiño esaten dxako, Berriozaletatik harutz hiru-lau etxe. Hantxe, hemetikaldeko etxia, jausitta dao, [etxekue] zan nere ama.
-Gorulak orduan bazien zuen aman denporan eta.
-Bai. Nere aman sasoiñ bai gorulak bazien. Eta gaubelak pe bai.

21. Elorrion denek antzera euskaraz

- **Erref:** ELO-023/032
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:59:06. **Bukatu:** 01:01:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

<p>Ez du sumatzen diferentzia handirik Elorrion partean. Arrasate eta Elgetan, berriz, apur bat bai. Hika egiten die batzuei. Abadeei zu eta berori. Baina parrokoari ez zaio berorika egitea gustatzen.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-06-01

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com